

Iñaki Revesado

Fritz Lang va néixer a Viena el 1890, en els mateixos temps en què el cinema es despertava; podem dir, per tant, que la vida del realitzador de *Metropolis* ha corregut paral·lela al desenvolupament del cinema, història en la qual ha sabut anotar un grapat de bones pel·lícules, i que el seu nom és un clar referent en parlar dels primers moments del setè art. Lang sabé fer obres magnífiques quan el cinema encara no parlava, i també s'adaptà a la perfecció a les novetats que el so introduí en un art que no s'aturava d'evolucionar. Nascut en una família burgesa i sent fill únic, les pretensions del jove Lang encaminades cap al món de la creació d'històries sense que encara tengués clar el suport en què haurien de quedar reflec-

tides, tot d'una toparen amb els interessos de son pare, empresari de la construcció, que obligà el seu fill a matricular-se a l'Escola Tècnica Superior per tal que es formàs en allò que li hauria de garantir un futur solvent. Tanmateix els inquietuds i els desigs del jove Frederick tengueren més força. Incapaç de sotmetre's als plans de son pare, deixà la família, els estudis, la seguretat d'un futur còmode i la seva ciutat i se n'anà a recórrer món: Europa, Rússia, el Japó... Només tornà quan el pare cedí a les intencions del seu fill i acceptà finalment les seves inquietuds artístiques. Fritz començarà els estudis en l'Escola d'Arts i Oficis de Múnic, però l'esclat de la primera guerra mundial l'obligà a canviar els llibres per les armes.

A París fou on Lang tengué ocasió de veure cinema per primera vegada i des

de llavors sabé quin seria el llenguatge que devia utilitzar per donar sortida a les seves històries. L'escriptura de guions fou el seu primer ofici com a cineasta. Els seus escrits arribaren a les mans del productor Joe May, qui tot d'una s'hi mostrà interessat. May possibilità l'entrada de Lang en el món del cinema, no obstant, com a conseqüència de la col·laboració que fou en l'obra *Hias*, conegué Erich Pommer, cap de la productora *Decla*, que li oferí feina com a guionista a la seva productora a Berlín. Lang no dubta en deixar May, anant-se a Alemanya i adoptant fins i tot la nacionalitat germànica.

Amb la *Decla* escrigué i realitzà algunes pel·lícules ja perdudes de les quals només coneixem els títols i la temàtica, que serà la mateixa que després es repetirà al llarg de la seva filmografia: aventures arreu del món, *femmes fatales*, fan-

El tàndem format pel matrimoni serà responsable del guió dels films que realitzà Fritz Lang fins l'any 1932. Poc a poc la relació de la parella s'anà deteriorant. La ruptura es produí davant les oposades actituds que cada un d'ells manifestaven envers del creixent nazisme, acceptat amb gust per na Thea i menyspreat per Fritz

tasies, vampirs... Pommer li encarregà un projecte de quatre films sota el títol de *Les aranyes* (*Die Spinnen*). No obstant Fritz Lang només en completà els dos primers episodis: *El mar d'or* (*Der Goldene See*) i *El vaixell dels brillants* (*Das Brillantenschiff*). Abans de realitzar el tercer film, arribà a la *Decla* un guió escrit per Hans Janowitz titulat *El gabinet del Doctor Caligari*. El guió entusiasma Lang i es volcà en el projecte per fer-ne el film i introduí noves aportacions al guió pensant que seria ell qui el dirigiria. En canvi, Pommer retirà Lang del projecte, assignat la realització a Robert Wiene, al·legant que Lang no havia completat encara el treball de *Die Spinnen*. L'èxit aconseguit per *El gabinet del Doctor Caligari* evidencià el descontent de Lang i abandonà la *Decla* sense realitzar els dos episodis que mancaven de *Die Spinnen*.

Fora de la *Decla* Lang tornà novament al costat de Joe May. A la productora de May també feia feina Thea von Harbou, actriu que havia esdevingut guionista i que es convertiria en la segona esposa de Lang (la primera s'havia suïcidat) i en la seva col·laboradora en l'escriptura dels guions d'un bon grapat dels seus films. Thea von Harbou no només treballà amb Lang, el seu prestigi com a guionista la dugué a treballar amb altres realitzadors no menys reconeguts que el seu espòs, com poden ser Friederich Wilhelm Murnau (amb qui

col·laborà en els guions de *La tierra en llamas* i *El nuevo Fantomas*) i Carl Theodor Dreyer (aportant la seva ploma al guió de *Mikael*). El sistema de treball del matrimoni consistia en una escriptura de guió conjunta dirigida per l'esposa. Els guions es basaven normalment en novel·les de què ella també era l'autora o en idees originals de Fritz Lang. El primer dels seus projectes d'envergadura fou *La tumba índia* (*Das indische Grabmal*). Novament el fet que Lang es veiés separat de la direcció del film (paper que es va atribuir el propi Joe May) fou la causa que determina l'abandonament per part de Lang de la productora May-Film GmbH i que el vienès tornà novament a la *Decla* de Pommer, associada a les hores amb una altra productora, la *Bioscop*.

El tàndem format pel matrimoni serà responsable del guió dels films que realitzà Fritz Lang fins l'any 1932. Poc a poc la relació de la parella s'anà deteriorant. La ruptura es produí davant les oposades actituds que cada un d'ells manifestaven envers del creixent nazisme, acceptat amb gust per na Thea i menyspreat per Fritz. Els quatre films que formen el cicle del mes de setembre són fruit de la col·laboració del matrimoni i formen part d'allò que s'anomena l'etapa alemanya de Fritz Lang, anterior a la seva producció a Hollywood a on se n'anà fugint del nazisme que ja l'havia costat el matrimoni.

Der Müde Tod, Las Tres Luces (1921)

Las Tres Luces és el segon film escrit pel matrimoni i produït per la *Decla-Bioscop* (el primer fou *Die Vier Um Die Frau*). Una jove, per mirar de salvar la vida del seu estimat, es veu obligada per la Mort a jugar a un joc sinistre. Només aconseguirà el seu objectiu si és capaç de canviar el tràgic destí de tres parelles. Perdut l'intent, la jove optarà per lliurar-se a la Mort, en veure que aquesta serà l'única manera d'estar a prop del seu estimat, en el més enllà. Aquesta història, tant del gust de Lang, permet al realitzador viatjar en l'espai i en el temps, situant cada una de les parelles a qui deu salvar la protagonista en diferents llocs i en diferents moments de la història. La primera d'elles se situa en Bagdad en 1920 i tracta dels amors d'un soldat europeu i la germana d'un califa. La segona s'ambienta en la celebració del carnaval de Venècia en el segle XVII. La darrera de les històries, la més fantasiosa de totes elles, se situa en l'antiga Xina. En aquest cas els enamorats compten amb un bon grapat de fenòmens sobrenaturals (estores i cavalls voladors, exèrcits diminuts...) i amb l'ajuda d'un mag que finalment no els seran suficients per fugir d'un destí funest. Convertits en tigre i en estàtua per intentar despistar la Mort, tanmateix les

M, segons admetia el propi Lang aquest era el seu film favorit, tal vagada perquè li va permetre jugar amb un nou element com era el so, també perquè lluny de la UFA gaudí de la llibertat necessària per a tot creador

llàgrimes tristes de l'estàtua seran la prova que els enamorats no han aconseguit el seu objectiu i que la Mort n'ha resultat triomfadora.

Frau Im Mond, La Mujer en la Luna (1929)

Si ja *Las Tres Luces* conegué una repercussió important, per quan Fritz Lang realitzà *La Mujer en la Luna* s'havia convertit en un realitzador de notable prestigi, gràcies a títols com ara *El Doctor Mabuse* (*Dr. Mabuse Der Spieler*, 1922), *Los Nibelungos* (*Die Nibelungen*, 1923-4) i *Metropolis* (1926).

La Mujer en la Luna apareix en un moment en què ja existien tot tipus d'especulacions sobre possibles futurs viatges espacials i en aquest sentit el film s'avança quaranta anys al primer viatge lunar. El viatge de la pel·lícula es veu propiciat per la idea del professor Mansfelt que a la Lluna es troben les majors reserves d'or existents. Quan aconseguix que algú hi confii es munta una expedició cap a la Lluna. El film té dues parts diferenciades. D'un costat tots els preparatius del viatge, d'un altre la pròpia experiència lunar, sent absolutament profètic el moment en què el professor posa peu sobre terreny lunar vestit amb la corresponent escafandre, encara que errà en la seva idea de fer prescindir als seus personatges de l'incòmode vestit, en comprovar que a la Lluna, com a la Terra, hi havia oxigen. El film, produït per la UFA, tanca l'etapa muda dels films de Lang qui es negà a les pressions de la productora de sonoritzar-lo. Encara que hi ha còpies de *La Mujer en la Luna* de diferent durada, en l'actualitat hi ha una versió totalment restaurada d'uns excessius 170 minuts, tot una proesa del cinema mut.

M, El Vampiro de Düsseldorf (1931)

Segons admetia el propi Lang aquest era el seu film favorit, tal vagada perquè li va permetre jugar amb un nou element com era el so, també perquè lluny de la UFA gaudí de la llibertat necessària per

a tot creador. Inspirada en fets reals, concretament en la figura de l'assassí Peter Kürten, Lang crea el personatge de Hans Beckert. La ciutat està aterrida davant l'assassinat d'una sèrie de nenes. La policia és incapaç de detenir el culpable i els altres criminals de la ciutat, farts de l'assetjament policíac a què es veuen sotmesos, decideixen organitzar-se per trobar l'assassí. Curiosament serà un detall propiciat per les virtuts novelles del so allò qui ajudarà a identificar la identitat de l'assassí. I és que Beckert sempre xiula la mateixa melodia, cosa que permet a un venedor de carrer donar pistes als criminals que permetin posar fi a l'esfereïdora aventura de Beckert.

Das Testament des Dr. Mabuse, El testamento del Dr. Mabuse (1932)

En 1922 el matrimoni Lang va escriure el guió del primer Mabuse (*El Doctor Mabuse, Dr. Mabuse der Spieler*) basant-se en la novel·la de Norbert Jacques. El film, de dues parts, va ser dirigit per Lang i va assolir un èxit consi-

derable. Deu anys després, ajudats per l'èxit de llavors, van rebre l'encàrrec de fer una nova versió del personatge de Mabuse. L'argument torna a ser del gust del realitzador. Mabuse, un malalt mental es troba internat en un psiquiàtric. Els seus poders hipnotitzadors li permeten robar la voluntat del professor Baum, director de l'hospital. Mort Mabuse, la personalitat de Baum no s'allibera dels foscos instints de Mabuse i Baum acaba per tornar-se boig i per residir en la mateixa cel·la que un dia ocupà Mabuse. El film fou prohibit a l'Alemanya nazi perquè havia excessives semblances entre la personalitat sinistra de Mabuse i la de Hitler, encara que la prohibició oficial parlava del perill que suposava la pel·lícula per l'ordre públic i la seguretat ciutadana. Goebbels, no obstant, va oferir a Lang el càrrec de director de la indústria del cinema sota el règim nazi, càrrec que evidentment Fritz Lang va rebutjar. Les represàlies no se feren esperar i el règim prohibí també *El vampiro de Düsseldorf*. Mentre Lang decidia deixar el país que l'havia format com a cineasta, la seva dona va continuar nodrint el seu prestigi com a guionista i novel·lista adepta al règim. ■

